

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG VÁLASZAI

AZ EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK KÜLÖNJELENTÉSÉRE

A LEADER és a közösségvezérelt helyi fejlesztés: segíti a helyi szerepvállalást, de nem bizonyított, hogy a projektek többletelőnyökkel jártak

Tartalom:

ÖSSZEFOGLALÓ (I–XI. bekezdés).....	2
BEVEZETÉS (1–18. bekezdés).....	3
AZ ELLENŐRZÉS HATÓKÖRE ÉS MÓDSZERE (19–23. bekezdés).....	4
ÉSZREVÉTELEK (24–75. bekezdés).....	4
KÖVETKEZTETÉSEK ÉS AJÁNLÁSOK (76–84. bekezdés).....	7
1. ajánlás – A LEADER és a közösségvezérelt helyi fejlesztés költségeinek és hasznainak átfogó értékelése.....	8
2. ajánlás – A közösségvezérelt helyi fejlesztésre vonatkozó megközelítés értékelése.....	8

Ez a dokumentum az Európai Bizottság által a [költségvetési rendelet](#) 259. cikkével összhangban az Európai Számvevőszék különjelentésében foglalt észrevételekre adott válaszokat mutatja be, amelyeket a különjelentéssel együtt kell közzétenni.

ÖSSZEFOGLALÓ (I–XI. bekezdés)

A Bizottság válasza az összefoglalóra:

A LEADER-módszer¹ a bevezetése óta eltelt 30 évben megfelelőnek bizonyult, és ma is érvényben van. A LEADER hozzáadott értéke a módszer teljes körű végrehajtásából ered², és a *nem LEADER szerinti megvalósításhoz képest a LEADER-projektek* által a jobb helyi kormányzás, a megnövelt társadalmi tőke, és a jobb eredmények tekintetében biztosított kézzelfogható előnyökben mutatkozik meg.

Ma 2 800 LEADER helyi akciócsoportból álló hálózat működik az Európai Unióban és azon kívül³. A hálózatban ma már több tízezer HACs-tag vesz részt, köztük helyi hatóságok, társadalmi és gazdasági szövetségek, vidéki vállalkozások és polgárok, a vidéki Európa nagy részét eléri, és pozitív képet közvetít az EU-ról.

A helyi akciócsoportok és hálózatuk létrehozása és működése révén a humán és társadalmi tőkébe történő jelentős uniós beruházás tükrözi a Bizottság tartós elkötelezettségét a fokozott helyi szerepvállalás és demokratikus részvétel iránt az EU-ban.

A helyi akciócsoportok működésére elkülönített finanszírozás ezért sokkal szélesebb körű, mint az „adminisztratív költség”, mivel a vidéki területeken az emberekbe, a szervezésbe és a közös tanulásba való felbecsülhetetlen értékű beruházást is lehetővé teszi. Ezek az immateriális előnyök magukban foglalják a LEADER által a vidékfejlesztési finanszírozás helyi vidéki közösségekben történő népszerűsítése révén végzett értékes PR-tevékenységet is, valamint azt, hogy a LEADER számos olyan vidéki polgárt megszólítson, akiknek ezáltal javult az életminősége.

Részvételen alapuló jellege miatt a stratégia irányítási folyamata helyi szinten is növeli a társadalmi és humán tőkét. Ehhez szükség van az információcserére, bizalmat épít, megerősíti a kapcsolatokat, biztosítja a helyi érdekelt felek szerepvállalását, valamint – képzés, tárgyalások és hálózatépítés révén – bővíti az emberek kapacitását.

A LEADER-közösségeket kezdettől fogva alkalmazkodásra és tanulásra ösztönzik. A Bizottság beruházott a nemzeti és regionális LEADER-hálózatokba, valamint az európai szintű hálózatépítésbe. Ez hozzájárul a reziliencia kiépítéséhez és a Bizottság olyan alapvető prioritásaira⁴ való reagáláshoz, mint a Covid19 utáni helyreállítás, a társadalmi befogadás és a digitalizáció.

---

¹ A „LEADER” betűszó a francia „Liaison Entre Actions de Développement de l’Économie Rurale” kifejezésből származik, amelynek jelentése: „A vidéki gazdaság fejlesztésére irányuló tevékenységek közötti kapcsolatok.” A LEADER-módszer magán- és közszférabeli társadalmi és gazdasági szereplőkből álló helyi akciócsoportok (a továbbiakban: HACs) számára teszi lehetővé stratégiáik helyi területi szinten történő kidolgozását és végrehajtását, a helyi szintű innováció elősegítését, a területek közötti együttműködést és a hálózatépítést.

² A LEADER hozzáadott értéke a LEADER-módszer teljes körű alkalmazásából ered (Iránymutatások: A LEADER/közösségvezérelt helyi fejlesztés értékelése, Uniós vidékfejlesztési értékelő hálózat (2017), 21. o. A kapacitásépítés szervezése és támogatása szintén döntő fontosságú a megvalósítás szempontjából. Ezt megerősítette a LEADER kiegyensúlyozott területfejlesztésre gyakorolt hatásáról szóló közelmúltbeli értékelő háttér tanulmány (2022). (https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cmef/rural-areas/evaluation-support-study-impact-leader-balanced-territorial-development_en).

³ A LEADER-megközelítést egyes nem uniós országokban, például Törökországban, Szerbiában, Észak-Macedóniában és Moldovában is alkalmazzák.

⁴ Közlemény az európai zöld megállapodásról, COM(2019) 640 final; Közlemény a „termelőtől a fogyasztóig” stratégiáról, COM(2020) 381 final; Közlemény a 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégiáról, COM(2020) 380 final; <https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit->

Bár az elmúlt évek eseményei gyorsan le hagyják a mélyreható elemző munkát, a Bizottság többet fog tenni a LEADER társadalmi tőkéhez és helyi kormányzáshoz való hozzájárulásának bemutatása érdekében, beleértve a hálózati hatásokat is. A Bizottság elő fogja segíteni ezen immateriális javak tükrözésének megértését és módszereit, és ösztönözni fogja a tagállamokat erre.

Az EU beruház a helyi fejlesztési stratégiák minőségébe azáltal, hogy támogatja azok előkészítését, a képzést és a leendő helyi akciócsoportok egyéb intézkedéseit. A tagállamok egyértelmű kritériumok alapján szervezik meg a stratégiák minőségértékelését. Így számos terület részt vehet és fejlődhet, beleértve azokat is, amelyek a társadalmi tőke alacsonyabb szintjéről indulnak.

A LEADER nemcsak a gazdasági, hanem a társadalmi és környezeti fenntarthatóságot is magában foglalja, ezért az EU valamennyi vidéki térsége szempontjából releváns.

A LEADER által támogatott projektek a helyi érdekelt felek által közösen megtárgyalt helyi fejlesztési stratégiákon alapulnak. A LEADER-projektek jobb minősége vagy eredményei a LEADER-módszerből közvetlenül eredő különféle módokon nyilvánulhatnak meg, mint például: helyi szintű innováció, közelség és aktív szervezés olyan résztvevők bevonása érdekében, akik egyébként nem vennének részt, nagyobb fenntarthatóság, az egyedi területi értékek – köztük a kreatív és hagyományos iparágak – hasznosítása, a helyi identitás támogatása, a közösségnek nyújtott szolgáltatások, a projektek és a résztvevők közötti kapcsolatok és egyéb szempontok. Egyes projektek alapvető helyi szükségleteket elégítenek ki (különösen a gyenge adóalappal rendelkező településeken), amelyek gyakran előfeltételei más fejlesztéseknek, és amelyek késve vagy egyszerűen nem teljesíthetők a LEADER nélkül. A Bizottság ösztönözni fogja a tagállamokat, hogy a LEADER-beavatkozás támogathatóságát azokra a területekre irányítsák, ahol a LEADER-megközelítés alkalmazása nagyobb hozzáadott értéket képviselne, ugyanakkor elegendő teret hagy az alulról építkező döntéseknek a helyi igényekhez és döntésekhez igazodva.

Ezenkívül a LEADER megvalósításának más finanszírozási modellekkel való összehasonlítása összetett feladat lenne egyrészt a LEADER immateriális hozzájárulásainak, másrészt a többi finanszírozási rendszer kockázatainak és költségeinek megfelelő elismerésével.

A Bizottság továbbá arra ösztönzi a tagállamokat, hogy vizsgálják felül a megvalósítási mechanizmust, és különösen a helyi akciócsoportok és a kapcsolódó intézmények funkciói közötti átfedések elkerülése érdekében csökkentsék az adminisztratív terheket azáltal, hogy egyszerűsített költségelszámolási módszereket alkalmaznak, és erőforrásokat szabadítanak fel a több szervezés és kapacitásépítés érdekében.

A Bizottság továbbra is együtt fog működni a tagállamokkal annak előmozdítása érdekében, hogy a LEADER-módszert valamennyi helyi akciócsoport jobban alkalmazza, és bizonyítsa annak hozzáadott értékét. A Számvevőszék észrevételei hasznos lépést jelentenek ebbe az irányba.

A Bizottság részben elfogadja a LEADER költség-haszon elemzésére vonatkozó első ajánlást, és teljes mértékben elfogadja a közösségvezérelt helyi fejlesztésre vonatkozó megközelítés értékelésére vonatkozó második ajánlást.

BEVEZETÉS (1–18. bekezdés)

A Bizottság közös válasza az 1–16. bekezdésre:

A helyi akciócsoportok közvetlen értéket képviselnek a helyi közösségek számára. Feladataik közé tartozik a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia szervezése annak érdekében, hogy elősegítsék az érdekelt felek közötti információcserét a tájékoztatás és a stratégia előmozdítása

érdekében, valamint hogy támogassák a potenciális kedvezményezetteket a műveletek kidolgozása és a pályázatok előkészítése céljából. Jóval meghaladják az „adminisztratív költségeknél” tekinthető költségeket, amelyek az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke (1) bekezdésének e) pontjában előírt 25 %-os felső határa e tevékenységekre is vonatkozik.

A tagállamok további iránymutatást nyújthatnak a partnerségek inkluzivitásáról, és a Bizottság ösztönözi fogja őket annak biztosítására, hogy a helyi akciócsoportok partnerségei inkluzívak legyenek, és különösen, hogy a fiatalok, a nők és a kevésbé előnyös helyzetű csoportok részt vegyenek a döntéshozó szervezetekben.

A LEADER nemcsak a gazdasági, hanem a társadalmi és környezeti fenntarthatóságot is magában foglalja, ezért az EU valamennyi vidéki térsége szempontjából releváns. A társadalmi befogadással, a környezetvédelemmel és az éghajlatváltozással kapcsolatos alkalmazkodóképesség szükségessége nem korlátozódik a gyenge gazdasági teljesítményű területekre.

Azt, hogy a tagállamok értékelik a LEADER-megközelítést, a jelentős források elkülönítése tükrözi, ami jóval meghaladja az EMVA-ra vonatkozó, jogszabályban meghatározott minimumot és a más esb-alapok keretében történő önkéntes felhasználást. Az EU-27 2014 és 2022 közötti vidékfejlesztési programjaira vonatkozó LEADER-intézkedés 6,4 %-ot tesz ki.

Ezenkívül részvételen alapuló jellege miatt a stratégia irányítási folyamata helyi szinten is növeli a társadalmi és humán tőkét. Ehhez szükség van az információcserére, bizalmat épít, megerősíti a kapcsolatokat, biztosítja a helyi érdekelt felek szerepvállalását, valamint – képzés, tárgyalások és hálózatépítés révén – bővíti az emberek kapacitását.

AZ ELLENŐRZÉS HATÓKÖRE ÉS MÓDSZERE (19–23. bekezdés)

Nincsenek bizottsági válaszok.

ÉSZREVÉTELEK (24–75. bekezdés)

A Bizottság közös válasza a 24–30. bekezdésre:

A Bizottság úgy véli, hogy a helyi akciócsoportok sokkal többet tesznek, mint pusztán a helyi szerepvállalás elősegítése, és a működésük finanszírozása azt tükrözi, hogy az EU a vidéki területeken beruház a humán és társadalmi tőkébe, bár a jóváhagyási eljárások lassúak.

A helyi akciócsoportok működési költségeire vonatkozó 25 %-os felső határ⁵ kifejezetten magában foglalja a terület szervezését, az érdekelt felek közötti információcsere megkönnyítését, a potenciális pályázóknak a műveletek fejlesztéséhez nyújtott tájékoztatást, promóciót és támogatást, valamint a helyi fejlesztési stratégiák irányítását, nyomon követését és értékelését.

A Bizottság közös válasza a 31–37. bekezdésre:

---

⁵ Az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke egyértelműen kimondja, hogy a legfeljebb 25 %-os felső határ a következőkre terjed ki: a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia szervezésére az érdekelteltek közötti információcsere megkönnyítése, a stratégia előmozdítása, valamint a potenciális kedvezményezettek támogatása érdekében a műveletek kidolgozása és a pályázatok előkészítése céljából.

Az EU jelentős támogatást nyújt a helyi fejlesztési stratégiák kidolgozásához azok minőségének biztosítása érdekében. Ez a támogatás magában foglalja a képzést, a szakértői támogatást és az érdekelt felekkel folytatott konzultációt. Ezenkívül a tagállamok módszertani iránymutatásokon és egyéb eszközökön keresztül irányítják a folyamatot.

A Bizottság úgy véli, hogy a végrehajtásra kiválasztott valamennyi helyi fejlesztési stratégiának meg kell felelnie a minőségi előírásoknak. A jogszabályok rögzítik a tagállamok azon kötelezettségét, hogy meghatározzák a helyi fejlesztési stratégiák minőségi kiválasztási kritériumait.

A helyi fejlesztési stratégiák minőségi kiválasztási kritériumainak megállapítása azonban nem feltétlenül jelenti azt, hogy mindig lesznek elutasítandó stratégiák. Ez az egyes tagállamok körülményeitől függ. „Inkluzivitásra” van szükség ahhoz, hogy a különböző vidéki területek a társadalmi tőke és a hálózatok tekintetében fejlődhessenek.

Míg az összes helyi fejlesztési stratégiát értékelték, néhány tagállam, például Románia nem hozott létre olyan rendszert, amely biztosítaná a minőség minimális szintjét. Szlovákia és Görögország a minimálisan elérendő pontszámot tartalmazó, átlátható kritériumok rendszerét alkalmazta közös minőségi szabványként. A Cseh Köztársaság olyan átlátható kritériumokat határozott meg, amelyek minden stratégia számára kötelezőek, és a helyi akciócsoportoknak lehetőségük nyílt arra, hogy kiválasztásuk előtt javítsák a benyújtott stratégiáikat.

A Bizottság közös válasza a 45–53. bekezdésre:

A Bizottság a jövőben is arra ösztönzi a tagállamokat, hogy a 2023–2027-es KAP-stratégiai tervekben szereplő, hozzáadott értékkel bíró területekre összpontosítsák a LEADER-beavatkozás támogathatóságát, miközben megőrzik a szükséges rugalmasságot ahhoz, hogy lehetővé tegyék a helyi igényeknek megfelelő, alulról építkező megközelítéseket.

E célból a Bizottság meg fogja erősíteni a nyomon követést, és javítani fogja a LEADER társadalmi tőkéhez és helyi kormányzáshoz való hozzájárulásának bemutatására szolgáló módszertant. A tagállamoknak olyan releváns nyomonkövetési mutatókat javasolnak, amelyek egyensúlyt teremtenek az adatgyűjtés fontossága és egyszerűsége között.

A Bizottság szem előtt tartja a helyi akciócsoportok adminisztratív terheit, és arra ösztönzi a tagállamokat, hogy gondosan igazítsák ki megvalósítási rendszereiket annak érdekében, hogy azok a helyi akciócsoportok alapvető funkcióira összpontosítsanak⁶, tisztázzák a felelősségi köröket és elkerüljék a feladatok megkettőzését. Széles körben támogatják az egyszerűsített költségelszámolási módszerek alkalmazását is. Ez lehetőséget ad a helyi akciócsoportoknak arra, hogy forrásokat szabadítsanak fel a szervezés és a kapacitásépítés fokozása érdekében.

E munka egy része az Európai Vidékfejlesztési Hálózaton (a továbbiakban: EVH) keresztül történik.

A Bizottság az Evaluation Helpdesken keresztül iránymutatásokat dolgozott ki, uniós és tagállami szintű műhelytalálkozókat szervezett, valamint terjesztési tevékenységeket szervezett a LEADER és az adatgyűjtés nyomon követésének és értékelésének javítása érdekében. Ezért a Bizottság és az Evaluation Helpdesk részletesen foglalkozott a LEADER értékelésével, arra ösztönözve a tagállamokat, hogy javítsák a LEADER értékelését.

Az éves végrehajtási jelentések legfrissebb adatai szerint több tagállam végzett értékelést a LEADER-ről. 85, a LEADER-re/közösségvezérelt helyi fejlesztésre összpontosító értékelés készült.

Ami a LEADER kiegyensúlyozott területfejlesztésre gyakorolt hatásának közelgő értékelését illeti, a Bizottság kiemeli, hogy az értékelés a minőségi jogalkotás elveit fogja követni, és kiterjed az öt

---

⁶ A helyi akciócsoportok alapvető kizárólagos funkcióit az (EU) 2021/1060 rendelet 33. cikkének (1) bekezdése sorolja fel.

értékelési kritériumra⁷. Ezért az értékelt értékelési kritériumok az uniós hozzáadott érték, nem pedig a LEADER hozzáadott értéke. Az uniós hozzáadott érték azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy egy adott szakpolitika (LEADER) miért jár jobb eredményekkel, ha uniós szinten alkalmazzák, és nem más (nemzeti, regionális) kormányzati szinteken, és a LEADER-módszernek a LEADER-módszer alkalmazása nélküli végrehajtással való összehasonlításával (pl. egy klasszikus, felülről lefelé irányuló vidékfejlesztési intézkedés keretében nyújtott támogatás összehasonlítása).

Emellett a Bizottság rámutat arra, hogy a LEADER hozzáadott értéke nem kötelező, hanem ajánlott megközelítés a LEADER értékelési folyamat keretében történő értékeléséhez.

A Bizottság közös válasza az 54–56. bekezdésre:

A Bizottság úgy véli, hogy a Számvevőszék által értékelt számos projekt a LEADER-módszerhez közvetlenül kapcsolódó további előnyökkel járhatott a helyi közösségek számára. Ezek szemléltethetők például a helyi szintű innovációval, a szereplők együttműködésével, az egyedi területi értékek hasznosításával, a közösségi identitás megerősítésével, a kreatív vagy hagyományos vállalkozások támogatásával vagy a térségben szükséges szolgáltatások nyújtásával. A Számvevőszék által a III. mellékletben elemzett projektek esetében a hatókör és a helyi szerepvállalás pusztán változatossága számos, többnyire kisebb projekt esetében is látható.

A Bizottság közös válasza az 57–58. bekezdésre:

Ha a projekteket elszigetelten vizsgáljuk, előfordulhat, hogy nem látjuk a teljes képet. Egyes stratégiák olyan projekteket foglalnak magukban, amelyek több „alapvető” szükségletet elégítenek ki, de fontosak az átfogó stratégia szempontjából, és a LEADER-finanszírozás nélkül nem vagy sokkal később valósulnának meg.

A Bizottság közös válasza a 61–63. bekezdésre:

Míg a helyi kormányzás és a társadalmi tőke szempontjának értékelése nehéz lehet (erőforrás-igényes és nagyrészt kvalitatív folyamat), lehetőség van egyes módszerek kiigazítására és alkalmazására. A Bizottság az uniós hálózatépítés és értékelések keretében többet fog tenni ezen a téren.

Még ha a társadalmi tőke növelésének értékelése összetett is lehet, egyetértés van abban, hogy a társadalmi tőke fontos növekedési tényező, amely hozzájárul a tranzakciós költségek csökkentéséhez, a szerződések jobb megerősítéséhez, a kockázatvállaláshoz, az innovációhoz, a kollektív tanuláshoz és a társadalmi alkalmazkodáshoz, ami megmagyarázza, hogy számos tagállam miért használja fel a LEADER-t számos társadalmi kihívás kezelésére, például a társadalmi befogadás, és újabban a Covid utáni helyreállítás.

A Bizottság a „Horizont 2020” keretprogram projektjeit is támogatja a szociális szempontok jobb értékelésére szolgáló módszerek kidolgozása érdekében. Az olyan projektek, mint a SIMRA, az IMAJINE vagy a MATILDE, olyan megoldásokat dolgoznak ki, amelyek alkalmazhatók a társadalmi szempontok és a helyi fejlesztés nyomon követésére és értékelésére a vidéki térségekben, amelyek felhasználhatók a LEADER hozzáadott értékének értékeléséhez. Ezek a források az Evaluation Helpdesk tudásbankban is szerepeltek, hogy segítséget nyújtsanak a tagállamoknak és a szakértőknek a LEADER értékeléséhez szükséges hasznos eszközök megtalálásában.

Annak érdekében, hogy a tagállamok és az értékelők tájékoztatást kapjanak az ilyen projekteken az értékelés szempontjából rejlő lehetőségekről, a Bizottság az Evaluation Helpdesken keresztül

---

⁷ Az öt értékelési kritérium a következő: eredményesség, hatékonyság, relevancia, koherencia és uniós hozzáadott érték.

létrehozott egy „tudásbankot”, ahol elemezték ezeket a projekteket, hogy elmagyarázzák, hogy eredményeik hogyan lehetnek hasznosak a KAP értékeléséhez, ideértve a társadalmi-gazdasági szempontokat és a helyi fejlesztést is.

Az éves végrehajtási jelentés összefoglalójából levont tanulságok alapján a Bizottság az Evaluation Helpdesken keresztül a jelenlegi vidékfejlesztési programok utólagos értékelésére tekintettel a LEADER-hozzájárulás számszerűsítésének javításán is dolgozott.

A Bizottság közös válasza a 64–75. bekezdésre:

Az 1303/2013/EU rendelet (a 2014–2020-as időszakra vonatkozó, közös rendelkezésekről szóló rendelet, CPR) 10. cikkével összhangban a közös stratégiai keret stratégiai vezérelveket határoz meg. Mindazonáltal nem róhat további kötelezettségeket a tagállamokra, hanem meg kell könnyítenie a programozást.

Ami a felelős tagállami hatóságok közötti koordinációt illeti, a több forrásból finanszírozott közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia keretében megvalósuló strukturált együttműködés pozitív változást hozhat (a finanszírozáshoz való hozzáférés, egy másik ágazat szakértelme, erőforrások tekintetében) a közös stratégia nélküli helyzethez képest, pl. a támogató programokhoz való hozzáférés, ha a közigazgatás különböző szintjein van, kihívást jelenthet.

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS AJÁNLÁSOK (76–84. bekezdés)

A Bizottság válaszai:

78. A 25 %-os felső határ a stratégiák irányítására, a szervezésre, az érdekelt felek közötti eszmecserékre és a potenciális pályázóknak a működésük fejlesztéséhez nyújtott segítségre terjed ki. Emellett a stratégia irányításának részvételen alapuló jellege, valamint a tanulásra és a hálózatépítésre helyezett hangsúly hozzájárul a helyi lakosság szerepvállalásához, és a helyi közösségekbe való befektetésnek tekinthető.

79. A helyi fejlesztési stratégiák minőségét számos mechanizmus biztosítja, mint például: előkészítési és kiválasztási kritériumok támogatása (minőségértékelés). Az EU pénzügyileg támogatja a helyi fejlesztési stratégiák kidolgozását, tekintettel azok minőségére. Minden stratégiát a kiválasztás előtt értékelnek. Indokolt olyan területek bevonása is, amelyek kiindulási szintje (a társadalmi tőke tekintetében) alacsonyabb, hogy azok ne maradjanak le.

80. A Bizottság elismeri, hogy kompromisszumot lehet teremteni a projektek minősége és az adminisztráció megkönnyítése között. A projekt minősége különböző jellemzőkben nyilvánul meg, mind a projektgazda részéről, mind az ellenőrzésre, nyomon követésre és értékelésre szolgáló adminisztratív rendszerben.

81. A Bizottság továbbra is ösztönözni fogja a tagállamokat annak biztosítására, hogy a helyi akciócsoportok partnerségei inkluzívak legyenek, és különösen a fiatalok, a nők és a kevésbé előnyös helyzetű csoportok részt vegyenek a döntéshozó szervezetekben. Ezt is nyomon fogják követni.

82. A Bizottság együtt fog működni a tagállamokkal a LEADER-megközelítés társadalmi tőkével és helyi kormányzással kapcsolatos hozzáadott értékének jobb értékelése és bizonyítása érdekében.

Erre nyomon követés, értékelési módszerek és uniós szintű hálózatépítés révén kerül sor.

83. Számos projektet támogatott a szervezés, a helyi partnerek közötti együttműködés, a helyi szintű innováció vagy a belső helyi erőforrások felhasználása, ami a LEADER-megközelítés hozzáadott értékének tekinthető.

84. A több forrásból finanszírozott közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia keretében megvalósuló strukturált együttműködés pozitív változást hozhat (a finanszírozáshoz való hozzáférés, egy másik ágazat szakértelme, erőforrások tekintetében) a közös stratégia nélküli helyzethez képest, pl. a támogató programokhoz való hozzáférés, ha a közigazgatás különböző szintjein van, kihívást jelenthet.

1. ajánlás – A LEADER és a közösségvezérelt helyi fejlesztés költségeinek és hasznainak átfogó értékelése

A Bizottság részben elfogadja az ajánlást.

1. AJÁNLÁS A) PONTJA A Bizottság elfogadja az 1. ajánlás a) pontját.

1. AJÁNLÁS B) PONTJA A Bizottság elfogadja az 1. ajánlás b) pontját.

1. AJÁNLÁS C) PONTJA A Bizottság részben elfogadja az 1. ajánlás c) pontját.

Ami a KAP keretében megvalósuló LEADER-t illeti, a Bizottság – a döntéshozó szervek inkluzivitásának értékelésére szolgáló kapacitásának fejlesztése érdekében – végrehajtási jogi aktust dolgoz ki, amelyben felkéri a tagállamokat, hogy számoljanak be a tagok életkoráról és neméről.

Mindazonáltal a Bizottság nem fogadja el a más célcsoportokra való hivatkozást, mivel ez az elemzés kritikus problémát jelenthet a személyes adatok védelme és az adatgyűjtés terén.

Emellett a Bizottság nem fogadja el a 2023-ban meghatározott időkeretet. Amennyiben ezt a jogi aktust elfogadják, az adatok 2026-ban lesznek elérhetőek.

1. AJÁNLÁS D) PONTJA A Bizottság elfogadja az 1. ajánlás d) pontját.

1. AJÁNLÁS E) PONTJA A Bizottság elfogadja az 1. ajánlás e) pontját.

A Bizottság a lehető legnagyobb mértékben végrehajtja ezt az ajánlást, figyelembe véve az adatgyűjtés korlátait és a jogszabályban előírt feladatok meghatározása tekintetében a tagállamok közötti eltéréseket.

2. ajánlás – A közösségvezérelt helyi fejlesztésre vonatkozó megközelítés értékelése

A Bizottság elfogadja az ajánlást.